

Õiguskantsler

Eesti Lastehoidude Liit,
Eesti Eralasteaedade Liit ja
Eesti Lastevanemate Liit
info@elhl.ee

Teie 09.12.2021 nr

Meie 10.01.2022 nr 6-1/220010/2200187

Eraõiguslike koolieelsete lasteasutuste rahastamine

Lugupeetud Kristi Stahl, Signe Suurväli ja Aivar Haller

Pöördusite Eesti Lastehoidude Liidu, Eesti Eralasteaedade Liidu ja Eesti Lastevanemate Liidu nimel õiguskantsleri poole seoses era- ning munitsipaallasteasutuste rahastamisega. Tänan Teid paljudele olulise küsimuse esitamise eest.

Teie argumendid on mõistetavad. Osal linnadest ja valdadest on tõepoolest probleeme lasteaiakohtade tagamisega. Paraku ei saa põhiseadusele toetudes nõuda, et eralasteaedu rahastataks sarnaselt kohalike omavalitsuste lasteaedadega - sarnases küsimuses on Riigikohus oma otsuse teinud (vt viide 3). Mõistagi on võimalik toetada eralasteaedu rohkem kui põhiseadus nõuab. See on aga poliitiline otsus, mille tegemist õiguskantsler ei saa nõuda.

Uue alushariduse ja lapsehoiu seaduse [eelnõu](#) arutelu praegu käib. Lisaks Haridus- ja Teadusministeeriumi kui eelnõu väljatöötajaga asja arutamisele tasub pöörduda Riigikogu kultuurikomisjoni poole, sest lõppsõna riigi tehtavate poliitiliste valikute kohta tuleb Riigikogult.

Üksikasjalikumad selgitused

Põhiõigus haridusele on sätestatud Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 37 lõikes 1, mille järgi on igapäevane õigus haridusele. PS § 37 lõige 2 sätestab, et seaduse alusel võib avada ja pidada mh erakooli. Nimetatud põhiseaduse sätetest tuleneb, et õigus haridusele hõlmab endas õigust alusharidusele ning alushariduse andmiseks võib asutada ka erakooli (mõiste „erakool“ hõlmab endas ka eralasteaedu ja muid eraõiguslikke õppeasutusi).

Selleks, et inimene saaks põhiõigust haridusele tegelikult kasutada, peab Riigikogu looma õigusliku raamistiku ja toimiva haridussüsteemi.

[Koolieelse lasteasutuse seaduse](#) (KELS) § 10 lõige 1 sätestab alusharidusele juurdepääsu tingimused: kõigil pooleteise- kuni seitsmeaastastel lastel, kelle vanemad seda soovivad, on õigus käia elukohajärgse valla või linna teeninduspiirkonna lasteasutuses. Seega koolieelse lasteasutuse teenuse pakkumine on kohaliku omavalitsuse avalik-õiguslik ülesanne. Seda ülesannet võib vald või linn täita enda peetavate munitsipaallasteaedade kaudu, mille tegevust sellisel juhul ka oma

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

eelarvest finantseeritakse.¹ Teine võimalus on osta koolieelse lasteasutuse teenust mõnelt eraõiguslikult isikult või teiselt kohalikult omavalitsuselt. Kui kohalik omavalitsus ostab koolieelse lasteasutuse teenust kelleltki teiselt (nt eraõiguslikult teenusepakkujalt) oma seadusest tuleneva kohustuse täitmiseks, siis tuleb tal tagada, et lapsevanema tasutav osalustasu ei ületaks 20 % töötasu alammäärast ja tagatud oleks võrdne kohtlemine kohaliku omavalitsuse enda peetavas lasteasutuses käivate lastega.

Põhiseaduse § 37 lõikest 4 ei tulene riigile ja kohalikele omavalitsustele kohustust toetada eraõiguslikke õppeasutusi, sh eraõiguslikke koolieelseid lasteasutusi. Otsustav sõna hariduse valikul tähendab vanema õigust teha haridusalane valik olemasoleva haridussüsteemi piires. Seega kui vanemat ei rahulda munitsipaalharidusasutuse teenus, on tal põhiseaduse järgi õigus kasutada talle sobivat eraõigusliku lasteasutuse teenust, kui see on olemas.

Erinevalt kohalikest omavalitsustest pole eraõiguslik isik kohustatud eraõiguslikke koolieelseid lasteasutusi pidama ja teenust pakkuma.² See on vabatahtlik tegevus, mida riik ei või takistada, kui on täidetud seaduses toodud tingimused. Kuidas teenust rahastatakse, on eraõigusliku lasteasutuse pidaja otsustada. Näiteks on võimalik eralasteasutuse tegevust rahastada vanematelt küsitavast tasust. Riik ja kohalikud omavalitsused pole põhiseaduse järgi kohustatud eraõiguslikke koolieelseid lasteasutusi rahastama. Kui nii tehakse, on see avaliku võimu vabatahtlik tegevus,³ mille korral on riigil ja kohalikul omavalitsusel laialdane kaalutusõigus otsustada, kas ja mis tingimustel seda teha.⁴

Loodan, et selgitus on teile abiks. Kuigi õiguskantsler poliitiliste otsuste tegemisse ei saa sekkuda, olen loomulikult valmis teiega kohtuma, sest teema on oluline ja lahendamist vajavaid muresid palju. Andke palun oma otsusest teada ja lepime aja kokku.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Aigi Kivioja 6938428;
Aigi.Kivioja@oiguskantsler.ee

---

¹ Sama tuleneb [kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse](#) § 6 lõikest 2, mille järgi on omavalitsusüksuse ülesanne korraldada antud vallas või linnas põhikoolide ja gümnaasiumide ülalpidamist juhul, kui need on omavalitsusüksuse omanduses. Ka [Eesti Vabariigi haridusseaduse](#) § 7 lg 2 p 3 sätestab, et kohalikud omavalitsused tagavad oma halduspiirkonna munitsipaalharidusasutuste majandusliku teenindamise ja finantseerimise

² RKHK otsus [3-3-1-19-14](#), p 12: „Avalik huvi ei muuda alushariduse andmist ja lastehoidu siiski iseenesest avalikuks ülesandeks. Kui eraisik (nt eralasteaed) osutab teenust vabatahtlikult, nt turul valitseva nõudluse rahuldamiseks, ei täida ta avalikku ülesannet. Avalikuks ülesandeks muutub teenus siis, kui seda osutatakse avalik-õigusliku isiku seadusest tuleneva kohustuse täitmiseks.“

³ RKPJK otsus asjas nr [3-4-1-26-14](#), p 55: „PS § 37 lg 2, KOKS § 6 lg 2, HaS § 6 lg 2 p 15 ega PGS § 10 lg 1 ei tee kohalikele omavalitsustele ülesandeks pidada ülal eraomandis olevaid erakoole ega osaleda nende tegevuskulude katmises. Kui erakool osutab teenust vabatahtlikult, s.t ilma riigi või kohaliku omavalitsuse ees võetud kohustuseta, nt turul valitseva nõudluse rahuldamiseks, ei täida ta ka avalikku ülesannet (vrd Riigikohtu halduskolleegiumi 19. juuni 2014. a otsus asjas nr 3-3-1-19-14, p 12). Kui tegemist peaks olema avaliku ülesande täitmise, tuleks otsustada selle ülesande üleandmise raames eraldi ka rahastamise küsimus.“

⁴ RKPJK 08.03.2011. a otsus asjas nr [3-4-1-11-10](#), p 62.